

Zdeněk Svěrák – Povídky a jedna báseň

Vylíčení poprav

Vstupní poznámky:

Pracovní list je určen pro učitele. Předpokládaná časová dotace nutná pro zvládnutí aktivit před čtením, během čtení a po čtení činí dvě vyučovací hodiny. Do těchto aktivit nezahrnujeme náměty pro vlastní tvorbu.

Tento pracovní list byl inspirován pracovním listem Mgr. Terezy Podholové (dostupný [ZDE](#)), z nějž přebírá strukturu a část úkolů pro žáky.

PŘED ČTENÍM

Práce s názvem básně; brainstorming; nejprve se žáci seznámí jen s názvem textu (bez datace v podtitulu).

- Co může čtenář očekávat od textu s tímto názvem? (Pokud to žáci nevezmou v potaz sami, upozorníme na vícevýznamovost slova *poprava*; přemýšlíme o obsahu, času a prostoru, žánru apod.)
- Pro zpřesňování představ o textu přidáváme ukázkou vztahující se k době vzniku textu: Můžeme využít např. [ukázky z filmu](#) (mezi 9.–12. minutou) či ukázek [z dobového tisku](#), např. z projevu J. Tlapáka (*S pocitem hrdosti*, s. 1–2).
- Další zpřesnění následuje po uvedení datace z podtitulu básně; pro diskusi je možno využít i citaci [z informačního textu](#) (28. říjen; 7. listopad).

PŘI ČTENÍ

Báseň je možné nejprve přečíst celou – mohla by zaznít v podání učitele – a pracovat s ní až v následném, rozfázovaném čtení; variantou je pracovat s níže uvedenými náměty průběžně, souběžně s tím, jak se žáci s textem seznamují. Je možné pracovat společně, popř. žáci pracují ve skupinách s tím, že po skončení práce dojde ke společnému vyhodnocení.

- K veršům v pasáži „*Stavba podobá se práci v loděnici (...) a udělalo se mu nevolno / nebo i zle*“: Co mohlo být podnětem k přirovnání stavby popraviště k práci v loděnici?
- K veršům v pasáži „*Už zase stloukají lešení (...) už zase stloukají tribunu / k popravě*“: V návaznosti na předchozí úvahy se pokuste určit, koho nebo čeho se bude týkat *poprava*.
- Uveďte dosavadní dějové informace. Konkretizujte jednotlivé motivy (např. „*korouhve nesené nad hlavami*“).

- K veršům v pasáži „*Když je náměstí napuštěno jako jezero (...) Kdepak, pane, ta má tuhý život / Jako kočka*“: Pracujte stejným způsobem jako v předchozí fázi – uvádějte fakta k ději, konkretizujte jednotlivé motivy; využijte následujících otázek:
- Náměstí ztuhne při „*hymnách*“. Proč je podstatné jméno užito v množném čísle?
- Kdo je odsouzenec a jak vypadá? Víte, k čemu odkazuje verš „*Vypadá trochu jako naše paní Božena Němcová*“?
- Popište exekuci – jak je vykonávána?
- Z jakého důvodu odsouzenec nikdo nelituje?
- S obdobou formulace „*Pravda je lež*“ jsme se již mohli setkat v jiném literárním díle; uveďte jeho název.
- V básni se mluví o bronzovém jezdcí. K čemu tento motiv odkazuje?
- K veršům v pasáži „*Ale tentokrát, pane (...) a jestli plavci neumřeli / plují tam dodnes*“: Pracujte stejným způsobem jako v předchozí fázi – uvádějte fakta k ději, konkretizujte jednotlivé motivy; využijte následujících otázek:
- Co spustila holčička svým fouknutím?
- Má nějaký význam skutečnost, že jako první fouklo dítě? Znáte nějaký příběh, v němž se zásadní věc odehraje při veřejném, slavnostním shromáždění, přičemž hlavním aktérem je dítě?
- Proč se osazenstvo korábu chovalo tak, „*aby to vypadalo, že ta plavba byla v plánu*“?
- Uveďte, co vám připomínají následující verše: „*a jestli plavci neumřeli / plují tam dodnes*“
- K posledním dvěma slokám básně: O jaké oblečení požádala žena v potrhaném oděvu? Co o ní můžeme říct?
- Formulujte stěžejní myšlenku básně.
- Přemýšlejte o tom, na základě čeho jste byli schopni porozumět básni. Popište princip, na němž je báseň vystavěna. Uveďte příslušný literární termín. Pokud termín neznáte, vyberte ho z následujících možností – [termín 1](#), [termín 2](#), [termín 3](#).
- Uveďte další prvky (jazykové i jiné), které jsou pro báseň podstatné

PO ČTENÍ

Přečtěte si Předmluvu k básni.

- Porovnejte své odpovědi s tím, co autor uvádí v *Předmluvě k básni*.
- Uvádějte jiné texty, zejména básnické, vystavěné na stejném principu.

VLASTNÍ TVORBA

- Vyberte si jeden z vrcholných momentů a zpracujte ho jako příspěvek do dobových (socialistických) novin.
- Vyberte si jeden z vrcholných momentů a zpracujte ho příspěvek do dobových zahraničních (západních) novin.
- Napište vnitřní monolog ženy (Pravdy), která přemýšlí nad tím, co jsou dobré šaty.
- Napište vnitřní monolog prodavačky poté, co jí žena oznámí, co jsou to „dobré šaty“.
- Napište báseň s tímž obsahem, ale tak, aby mohla být publikována v dobovém oficiálním tisku.
- Převeďte báseň do jiného literárního druhu (prózy či dramatu).